מנורת המאור — הגאווה וכתותיה

הגאוה נחלקת לעשר כתות, וכלם הם מדות רעות עד מאד, ואלו הן.

הכת הראשונה. המראין הגאוה במעשיהן, אבל אינן מפרסמין אותה בדבור אלא במעשה. כיצד, כגון שילבשו מלבוש מלכים, וקונין להם עבדים ושפחות, ורוכבין סוסים ופרדים, ובונין טירות ועליות מרווחין לשבתם, וקובעין מקומותם תמיד לישב בראש, וכיוצא בזה. ואע"פ שאין אומרין לחבריהם טובים אנו יותר מכם, אפי' הכי במעשיהם יראה שהן בעלי גאוה.

הכת השנית. המסתכלין בעצמן ויראה להן שהם טובים יותר מחבריהם. ואע"פ שהגאוה טמונה בלבם, ואין מראין אותה ולא מפרסמין לבני אדם, והן מעבירין על מדותם, אפי' הכי בעלי גאוה הם וחוטאין בלבבם, לפי שחושבין עצמם טובים ומיוחסים ובני אדם זולתם נבזים ושפלים. ועל אלו אמ' ישעיהו הנביא ע"ה ואתה אמרת בלבבך השמים אעלה וגו'.

הכת השלישית. המשתבחים במעשיהם הטובים ומפרסמין אותן. ואע"פ שאין אומ', טובים אנחנו, הרי הם בעלי גאוה ומתנשאים ומתגאים, הואיל ומשבחים את מעשיהם.

הכת הרביעית. המשתבחים בחכמתן ואומרים שהן בעלי חכמה, בעלי תורה.

הכת החמישית. בעלי תלמוד, בעלי מקרא, בעלי משנה, ובעלי אגדה.

הכת הששית. המשתבחין בצדקתן ובאמונתם ובתפלתם ובענותנותן.

הכת השביעית. המשתבחין ביחסם, שהם בני שרים, בני מלכים, בני עשירים, בני גדולי הדור.

הכת השמינית. המשתבחים ביופים, ומסתכלין תמיד בתואר פניהם, ויראה להם שהם נאים לבני אדם וזולתם מכוערים.

הכת התשיעית. המשתבחים בעושרם ובהצלחת דרכם ונראה להם שבחכמתם הגיעו לעושר.

הכת העשירית. המשתבחים בגבורתם ובזרועם ובתוקף לבם ובחוזק מלחמתם.

הכת האחד עשר. המשתבחים באומנותם ושהן אומנין וזולתם הדיוטים ואינן יודעים מאומה.

וכל אלו הכתות, ויחסם וממונם וגבורתם, כאין וכאפס הוא, חוץ מבעלי תורה וצדקה ואמונה. ואפי' הכי אין לו לאדם להשתבח בתורתו ולא בצדקתו ולא באמונתו, דתנן אל תעשם עטרה להתגדל בהן ולא קרדום לחתוך בהם. ועיקר כל בני אדם אחד הוא. הכל בא מן העפר והכל שב אל העפר. ראה יצירת אדם הראשון, שהוא ראשית דרכי אל, מה היה ראשיתו, עפר, שנא' (בראשית ב, ז) וייצר ה' אלהים עפר מן האדמה, ולמה אמ' עפר, והלא לא נברא אלא מארבע יסודות, שהן אש ומים ואויר ועפר, אלא להראות לאדם חסרונו, כדי שלא יגבה לבו. ומה היתה אחריתו, עפר,

שנא' (בראשית ג, יט) כי עפר אתה ואל עפר תשוב. ולא יוציא מן העולם הזה כי אם כשרון פעליו ותורה שלמד וצדקות שעשה, וזהו היתרון והמעלה הטובה שבין אדם לחבירו, אבל לא ממונו ולא יחסו ולא שררתו. וגרסי' במדרש משלי ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסור מרע בינה. כשיחכם האדם, וישכיל ויבין מעשה הב"ה ונפלאותיו שברא בשמים ובארץ ובמים והגלגלים הסובבים את העולם, ואז יראה את הבורא ית' בעין שכלו, ויכיר מקצת דרכיו ממעשיו הנוראים, וידע כי לא יתכן העולם להיות פעול בלי פועל ולא נוצר בלי יוצר, ושיש לגלגלים מסבב, והוא הב"ה, בלי טורח ובלי עמל כי אם במאמרו, שנא' (בראשית א, ג) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, והוא ית' יוצר אור ובורא חושך, בורא השמים ונוטיהם, רוקע הארץ וצאצאיה, נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה, וכתי' (תהלים ח, י) ה' אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים, וכתי' (תהלים ח, ד) כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת, וכתי' (תהלים ח, ה) מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו. הזכיר מקצת רוממות הב"ה וגבורתו ומקצת שפלות האדם הנכאה הדל והנבזה, כדי שיכיר האדם מגבורות הב"ה ומרוממותו, ואז יכיר שפלות עצמו וחסרונו, דכתי' בו (תהלים סב, י) אך הבל בני אדם כזב בני איש וגו'.